แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

The Guideline of the Internal Education Quality Assurance Operations of Educational Institutions Base on the Four Paths to Accomplishment under Roi Et Primary Educational Service Area Office 3

ปภัชญา สังชาตรี
Papatchaya Sangchatree
จิราภรณ์ ผันสว่าง
Jiraporn Phansawang
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Mahamakut Buddhist University Roi-Et Campus
E–mail: Leknoynaka26@gmail.com

(**Received**: May 23, 2024/ **Revised**: April 21, 2024/ **Accepted**: August 29, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 2) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประชากร 1,658 คน กลุ่มตัวอย่าง 313 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามและสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยสถิติค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย( ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วิเคราะห์โดยวิธีพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 อยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง การติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ความต้องการจำเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา เช่น การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา สถานศึกษากำหนดเป้าหมายการพัฒนาการจัดการศึกษา เป็นต้น

คำสำคัญ: แนวทาง; งานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน; หลักอิทธิบาท 4

Abstract

The objectives of the research were: 1) to study the current and desired situations, as well as the needs, of internal education quality assurance operations in educational institutions based on the four paths to accomplishment under Roi Et primary educational service area office 3, and 2) to study the guidelines for internal education quality assurance operations in these institutions based on the four Paths to accomplishment. This research is a mixed method research. Population 1,658 people, sample group 313 people, key informants group 5 people. Tools used in the research include questionnaires and interviews. Data collection through questionnaires and interviews objective number 1 data was analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation (S.D.). Objective number 2 was analyzed using descriptive methods.

The research results showed that: The overall current situation of internal education quality assurance operations in educational institutions based on the Four Paths to Accomplishment under Roi Et Primary Educational Service Area Office 3 was found to be moderate. When considering individual aspects, the highest-ranking item was self-assessment reporting, followed by follow-up and monitoring of performances, developing educational institutions for continuous quality. The desired situation, overall, was found to be at a higher level. When considering individual aspects, the highest-ranking item was self-assessment reporting, followed by accompanied education planning, educational operation in compliance with established plans. The needs of internal education quality assurance operations based on the Four Paths to Accomplishment was accompanied education planning, followed by self-assessment reporting, educational operation in compliance with established plans. Guidelines for implementing internal educational quality assurance according to the 4 principles of the educational institution, such as creating an educational development plan. Educational institutions set goals for the development of educational management, etc.

Keywords: The guideline; the internal education quality assurance; the Four Paths to Accomplishment

1. บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 วรรค 3 รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560: 54) จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้นมีความสำคัญมากและในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้นสิ่งที่บ่งบอกถึงความมีคุณภาพที่ชัดเจนที่สุดคือ การมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 6 มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอกระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542: 14)

จากรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต3 การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต3 ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามกฎกระทรวงพุทธศักราช 2561 นั่นคือ พบปัญหาอุปสรรคหลายประการ ดังเช่น บุคลากรในสถานศึกษายังขาดความเข้าในในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ส่งผลให้การประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องเกิดความล่าช้า การติดตามการดำเนินและการรายงานผลการดำเนินงานไม่ทันตามเวลาที่กำหนด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3, 2564) ทั้งนี้เพราะบุคลากรในสถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจและขาดสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจในการทำงาน ส่งผลให้ไม่เกิดความรัก ความใส่ใจ ความเอาใจใส่ ความเพียรพยายาม ความคิดตรึกตรองอย่างรอบคอบในการดำเนินงานกระกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาที่ควรมีความรู้ด้านวิชาการและนำหลักธรรมในการบริหารสถานศึกษาอย่างมืออาชีพ หลักการของผู้นำเหล่านี้จะมีการวางแผนในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่คนในองค์กร ผู้นำจะกำหนดเป้าหมายและแนวความคิดที่ชัดเจน (จิราภรณ์ ผันสว่าง, 2562) การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จะช่วยให้บุคลากรในสถานศึกษา มีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีคุณธรรมและเกิดความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายจนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและเป็นหลักจะทำให้การทำงานประสบความสำเร็จ คือ อิทธิบาท 4 (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย/20/403/163) เพราะคำว่า อิทธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ 4 ประการ อย่าง คือ ฉันทะ ความพอใจรักในงานที่ตนเองทำ วิริยะ ความพากเพียรอุตสาหะในงานนั้น จิตตะความเอาจไม่ละเลยทอดทิ้งงานที่ตัวเองทำ วิมังสา ความคิดรอบคอบในงานที่ทำ แม้กระทั่งการบริหารงานในภาพรวมของทุกกลุ่มงานสถานศึกษาควรนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับการ บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จเช่นกัน และการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายสถานศึกษาจะช่วยให้การดำเนินงานสำเร็จทันเวลาและมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูผู้สอน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 จำนวน 1,658 คน กลุ่มตัวอย่างที่ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 40 คน และครูผู้สอน จำนวน 273 คน รวมทั้งสิ้น 313 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ในสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (Best Practice)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัย นำหนังสือขออนุญาตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามโดยใช้ Google Form เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

3) ผู้วิจัยเข้าสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหาร จำนวน 5 คน ในสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (Best Practice)

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย( ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2) ศึกษาแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการสัมภาษณ์ อาศัยแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปเป็นภาพรวมแล้วนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการ

พรรณนา

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1) การหาค่าความสอดคล้อง (IOC) และการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) 2) สถิติพื้นฐาน ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 3) การหาดัชนีความต้องการจำเป็น PNI

4. ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมและรายด้าน

แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์				ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ	ค่า PNI	ลำดับ
1. ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา	3.01	0.79	ปานกลาง	7	4.04	0.65	มาก	7	0.34	5
2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	3.14	0.71	ปานกลาง	5	4.35	0.52	มาก	2	0.39	1
3. ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	3.17	0.65	ปานกลาง	4	4.31	0.65	มาก	3	0.36	3
4. ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา	3.12	0.73	ปานกลาง	6	4.16	0.53	มาก	6	0.33	6
5. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา	3.23	0.70	ปานกลาง	2	4.26	0.58	มาก	5	0.32	7
6. ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	3.33	0.67	ปานกลาง	1	4.58	0.49	มากที่สุด	1	0.38	2
7. ด้าน การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง	3.18	0.76	ปานกลาง	3	4.29	0.47	มาก	4	0.35	4
รวมเฉลี่ย	3.17	0.72	ปานกลาง		4.28	0.56	มาก		0.35	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยระดับปานกลางจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ลองลงมาคือ ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง รองลงมาคือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ค่าดัชนีลำดับความต้องการการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวม มีค่าเท่ากับ 0.35 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการ

ศึกษา มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และด้านการติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

ข้อคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยสรุปแนวทางได้ดังนี้ (1) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา สถานศึกษาจะต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนาการจัดการศึกษา (2) ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง สถานศึกษาควรมีการคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (3) ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยบุคลากรในสถานศึกษาดำเนินการตามแผนด้วยความมุ่งมั่น (4) ด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรนำผลการดำเนินงานไปพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (5) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาควรนำมาตรฐานการศึกษาไปประกาศใช้เพื่อเป็นตัวกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษา (6) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ผู้ประเมินต้องมีความรอบครอบเพื่อให้การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในมีประสิทธิภาพ (7) ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา สถานศึกษาควรนำข้อมูลจากการติดตามผลการดำเนินงานไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งแนวทางดำเนินงานดังกล่าวนี้ผู้บริหารต้องปลูกฝังให้คณะทำงานเห็นความสำคัญของงานประกันคุณภาพว่ามีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา กำหนดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ลงมือทำด้วยความตั้งใจมุ่งมั่นและต่อเนื่อง กำกับติดตาม และประเมินผลเพื่อหาทางแก้ปัญหาและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

5. อภิปรายผล

จากการสรุปผลการผู้วิจัยเสนอการอภิปรายผลเฉพาะประเด็นสำคัญดังนี้

สภาพปัจจุบันในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 นั้น บุคลากรในสถานศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจถึงการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามกฎกระทรวงพุทธศักราช 2561 บุคลากรในสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมน้อยในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา การจัดการศึกษาเพื่อวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการยังไม่ชัดเจน อีกทั้ง ไม่มีการวางแผนที่ดีเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ไม่มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่สถานศึกษาจัดทำไว้ การประเมินผลและตรวจสอบการดำเนินงานของไม่มีความละเอียดรอบคอบ ขาดการติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความล่าช้า ส่งผลให้การพัฒนาสถานศึกษาให้มีความภาพนั้นเกิดความล่าช้าด้วย

สภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่อง

มาจากบุคลากรในสถานศึกษาเล็งเห็นความสำคัญของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึก เพราะถ้าหากการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามีคุณภาพ จะเป็นพัฒนาระบบการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง นักเรียนและผู้ประกอบการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลทรัพย์ เลิศทวีสิน (2562) ที่ได้ศึกษา แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ตามกรอบนโยบายการปฏิรูประบบการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสถานศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาเอกชนดังกล่าวอยู่ในระดับมาก

ความต้องการการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.35 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มีค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก รองลงมา คือ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และด้านการติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ตามลำดับ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บุคลากรในสถานศึกษา เล็งเห็นความสำคัญของการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง เพราะเป็นสิ่งที่นำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลทรัพย์ เลิศทวีสิน (2562) ที่ได้ศึกษา แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ตามกรอบนโยบายการปฏิรูประบบการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสถานศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร พบว่า พิจารณาจากความต้องการจำเป็นสามอันดับแรกดังนี้ ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ(PNI=0.11) จัดโครงสร้างการบริหารให้ครอบคลุมและรองรับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยยึดประโยชน์ที่เกิดจากผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นการมีส่วนร่วมในการทำงานทุกฝ่าย ด้านการจัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (PNI=0.09) ควรกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับบุคคล ระดับสถานศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการ และด้านการจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (PNI=0.08) ควรนำผลการประเมินคุณภาพภายใน และภายนอกมาวิเคราะห์ เพื่อนำไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์ และมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาค่าดัชนีความต้องการการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.35 นั่นอาจเพราะว่า การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จะช่วยให้บุคลากรในสถานศึกษา มีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีคุณธรรมและเกิดความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายจนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐชยา บำรุงเวช (2561) ที่ศึกษา การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในสังกัดกลุ่มอัมพวา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

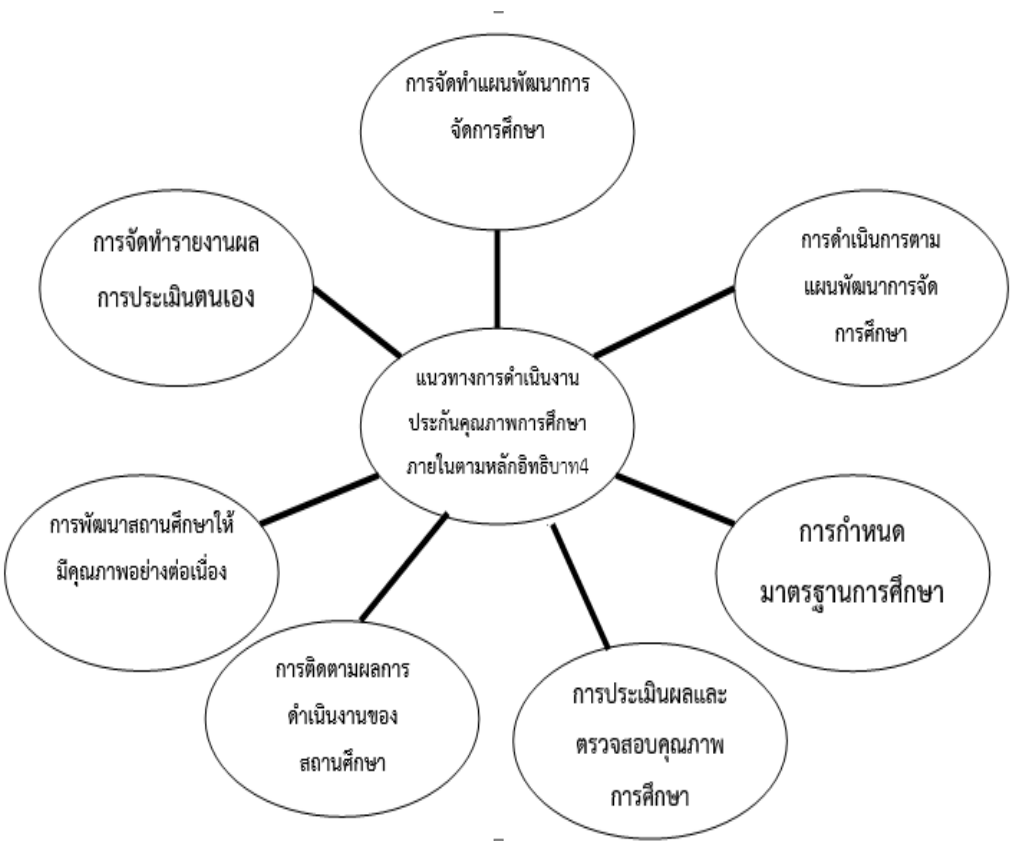
แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ผู้วิจัยได้สรุป

แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ประกอบด้วย 7 ด้าน ด้าน 1) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา สถานศึกษาจะต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนาการจัดการศึกษา 2) ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง สถานศึกษาควรมีการคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง 3) ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยบุคลากรในสถานศึกษาดำเนินการตามแผนด้วยความมุ่งมั่น (4) ด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาควรนำผลการดำเนินงานไปพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ 5) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาควรนำมาตรฐานการศึกษาไปประกาศใช้เพื่อเป็นตัวกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษา 6) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ผู้ประเมินต้องมีความรอบครอบเพื่อให้การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในมีประสิทธิภาพ 7) ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา สถานศึกษาควรนำข้อมูลจากการติดตามผลการดำเนินงานไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษานั้นเป็นข้อปฏิบัติหรือขั้นตอนในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ถ้าหากสถานศึกษามีแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่ดี ก็จะส่งผลให้ผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามีประสิทธิภาพด้วย

สรุปการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ได้แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ได้แนวทางที่เหมาะสมในการการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา ที่จะนำไปพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์สินี วาดวงศ์ (2561) ที่ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพภายใน สำหรับสถานศึกษาสังกัด สำ นักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า แนวทางที่เหมาะสมสำหรับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาบึงกาฬ ประกอบด้วย 2 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) กำหนดมาตรฐานและการจัด ระบบบริหารและสารสนเทศ ประกอบด้วย 1.1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และ 1.2) จัด ระบบบริหารและสารสนเทศ 2) กำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การติดตามตรวจสอบการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย 2.1) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2.2) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2.3) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 2.4) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2.5) จัดทำรายงานประจำ ปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน และ 2.6) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

6. องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มี 7 แนวทาง ดังภาพ

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ด้านการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และด้านการดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการจัดการศึกษา ที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรก สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 ควรนำมาพิจารณาในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะนำในการไปใช้

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 ควรนำผลการวิจัยแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรมีการศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่อื่นๆ

2) ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3

8. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

กานต์สินี วาดวงศ์ (2561). การพัฒนาแนวทางการประกันคุณภาพภายใน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. *Journal of Educational Administration and Supervisor, Mahasarakham University*. 9(1), 281-294.

กุลทรัพย์ เลิศทวีสิน (2562). แนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน ตามกรอบนโยบายการปฏิรูประบบการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสถานศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัชต์ภาคย์*. 13(30), 201-215.

จิราภรณ์ ผันสว่าง. (2562). *ผู้นำกับการเป็นนักบริหารการศึกษามืออาชีพ*. มหาสารคาม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ณัฐชยา บำรุงเวช (2561). การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 ในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในสังกัดกลุ่มอัมพวา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. (2564). *รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

ภาษาอังกฤษ

Bamrungvej N. (2018). The application of Idthibat 4 in quality assurance processes within educational institutions: A case study of schools under the Amphawa group. Samut Songkhram Primary Educational Service Area Office. graduate school Buddhism. Graduate school: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Lertthaweesin K.. (2019). Guidelines for internal quality assurance operations according to the policy framework Reforming the educational assessment and quality assurance system of educational institutions in private educational institutions. *Ratchapark Journal*. 13(30), 201-215.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka Mahachulalongkornrajavidya laya edition*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Ministry of Education. (2010). *National Education Act 1999 and its amendments. (No. 2) 2002 and (No. 3) 2010.* Bangkok: printing company, delivery of goods and parcels.

Phansawang J.. (2019). *Leadership and being a professional educational administrator*. Mahasarakham: Printing University Rajabhat Maha Sarakham.

Roi Et Primary Educational Service Area Office 3. (2021). *Performance Report Fiscal Year 2021*. Office of the Basic Education Commission Ministry of Education.

Secretariat of the Senate. (2017). *Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560*. Bangkok: Secretariat of the Senate.

Wadwong K.. (2018). Development of guidelines for internal quality assurance for affiliated educational institutions Bueng Kan Primary Educational Service Area Office. *Journal of Educational Administration and Supervisor, Mahasarakham University.* 9(1), 281-294.